

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VII istungjärk.

169. koosolek.

10. juulil 1931.

Sisu:

1. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.
2. J. Lehtman'i sõnavõtmine isiklikus asjas.
3. Riigikogu VII istungjärgu lõpetamine.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 21.03 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Suursööt**.

Juhataja: Ma jätan ära selle seaduseelnõu teksti ettekandmise.

Pealkiri võetakse vastu.

(Seaduseelnõu tekst.)

R. Kuris: Kuna talupidajate ebaõiglase hindamise alusel sissekasseeritud maksude tagasimaksmine ei ole põhimõtteliselt vastuvõetatu valitsusele ja valitsevatele rühmadele, siis julgen III lugemisel korrata oma ettepanekut,

välja jätta lõpulauses sõnad: „Kuita järgnevat aastate eest selle maksu alla ei kuulu“.

Ettepanek lükatakse tagasi. Seaduseelnõu tekst võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

Aruandja **O. Suursööt**: Kuna see seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, siis teen ettepaneku, seaduseelnõu lugeda vastuvõetuks redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

2. J. Lehtman'i sõnavõtmine isiklikus asjas.

J. Lehtman: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Võtan isiklikus asjus sõna selleks, et jalule seada nii mitmedki tõsiasiad, mis minu isiku suhtes siin Riigikogus ebaõiglaselt on ette toodud.

Üks asi, mida siin on puudutatud, on,

et mina olevat ühelajal kahte panku juhtinud. Iseenesest ei ole see lubamata tegu. Kui ümber vaatame, siis näeme, et see sünnib meil ja mujal õige tihti. Et aga jutt minu kahe panga korruga juhtimisest õige ei ole, siis pean seda siit kõnetoolilt õiendama. Mind valiti küll Eesti kommertsponga direktoriks. Esitasin kohe palve Vabariigi Valitsusele maapanga juhatuse esimehe kohalt lahkumiseks. Minu palve oli Vabariigi Valitsuses arutusel. Seega teadis Vabariigi Valitsus minu kommertsponka valimisest. Luba nõutamist ei näe Riigiteenistuse seadus ette.

Kommertspongas asusin andmeid koguma panga tegevuse kohta, mis panga laialdase tegevuse juures suur ja aeganõudev töö. Sel otstarbel võtsin ka osa Eesti Kommertsponga juhatuse koosolekuist. Et mina seal ainult informatsiooni otstarbel viibisin, tõendab asjaolu, et mina protokollidele alla ei kirjutanud. Seda tõendab Eesti Kommertsponga likvideerimise komisjoni kiri, 10. juulist 1931, mis järgmine: „Teie soovil tõendame, et Teie allkirju ei leidu meile üleantud Eesti kommertsponga juhatuse protokollidel.“ Panga administratiiv-tegevusest mina osa ei võtnud, ametnike ei käsutanud, kirjadele alla ei kirjutanud j.n.e. Seda tõendab Eesti Kommertsponga likvideerimise komisjoni kiri 23. aprillist s. a., kus öeldakse, et peale koosolekutest osavõtmise puuduvad andmed härra Lehtman'i tegevuse kohta, mis kahtlemata oleksid olnud, kui mina oleksin teotsenud direktorina.

Teine etteheide minu vastu oli, nagu oleksin mina ajalehtedele vale õienduse saatnud. Ka see ei pea paika. 5. novembril l. a. ilmus „Rahvas Sõnas“ sõnum, nagu teeniksin mina kahes pangas korruga. Selle trükkis ära „Kaja“ oma 6. novembri numbris. Saatsin mõlemaile ajalehile õienduse, et see teade ei vasta tõele. Seda võisin ma täie õigusega teha, sest mina olin Eesti Kommertsponkast varem lahkunud. Tõenduseks on Eesti Kommertsponga likvideerimise komisjoni kiri 2. maist 1931, nimelt: „Teie soovil teatame Teile, et Eesti kommertsponga juhatuse koosoleku protokollid raamatute järele on viimane juhatuse koosolek, millest Teie osa võtsite, peetud 26. septembril 1930. a.“

Mis puutub kommertsponkast palga saamisesse, mida siin ekslikult kohutavalt suurte numbritega on väljendatud, siis makseti minule seda muidugi seepärast, et panga tegevuse põhjalik uurimine on tar-

vilik eeldus panga edukaks juhtimiseks, millisele tööle ma hiljem pidin asuma. Eesti Maapanga ühe direktori välismaale komandeerimine palgaga tõendab, et see harilik nähe on, kui tutvumise aja eest palka maksetakse. Kui selgus, et mina maapangast ära minna ei saanud, siis astusin kommertspangast tagasi, millest kirjalikult pangale teatasin. Oktoobri- ja novembrikuu eest palga arvamine on Eesti Kommertspank ise eksituseks pidanud. Seda tõendab endise Eesti Kommertspanga pearaamatupidaja kiri: „Teie sellekohalise suusõnalise soovi peale teatan, et oktoobri- ja novembrikuude 1930. a. palgad on Teie arvele Eesti kommertspangas eksikombel kantud. See eksitus tuli ilmsiks sama detsembrikuus, kui panga juhatuse panga kulude arvet läbi vaatas.“ Kuna summad minu arvele kanti ilma minule sellest teatamata, siis ei võinud ma seda teada.

Kolmas etteheide. Mina olevat Eesti Maapanga rahad paigutanud Eesti Kommertspanka ilma maapanga juhatuse teadmata. Ka see ei vasta tööle. Põhimõttelik otsus rahade paigutamises erapankadesse sai tehtud 18. veebruaril 1930 kõigi panga juhatuse liikmete ühemeelsel heakskiitmisel. Hiljem järgnesid otsused iga panga kohta eraldi. Raha oli Eesti Kommertspangas enne minu valimist direktoriks. Seda tõendab Eesti Maapanga protokoll. See ütleb, et maapanga summa Kr. 100.000.— ulatuseni on paigutatud kommertspanka 5.—25. aprillini s. a. Kommertspanga peakoosolek, kus härra Lehtman valiti selle panga direktoriks, oli 28. aprillil s. a., seega pärast eeltähendatud summade paigutamist.

Et ka hiljem Eesti Maapanga juhatuse sellega ühel meelel oli, tõendab Eesti Maapanga juhatuse protokoll 4. septembrist 1930, kus määrati kindlaks ülemmäärad kommerts-, rahva- ja linna pangas. Siin ei leidu ühtki eriarvamist. Nii et see oli juhatuse üksmeelne otsus. Kahju Eesti Maapank pole saanud.

Neljas etteheide: mina olevat lahkunud Eesti Maapangast välismaale ilma loata ja ilma asetäitjat jätmata. Niisugust juhust pole olnud. Mina käisin välismaal asunduste tegevusega tutvumas 1929. aastal Vabariigi Valitsuse soovi kohaselt koos härrade Põllutööminister Kerem'iga ja maakorralduse peavalitsuse direktor Sinberg'iga. Vabariigi Valitsus määras mulle ka päeva- ja sõidurahad, nii

et ma komandeerimist Eesti Maapangast ei vajanud. Asetäitjaks määrati ministri poolt härra Jans. Siin on ministri kaaskiri, kus teatatakse Eesti Maapanga juhatusele, et Majanduseminister määras panga esimehe J. Lehtman'i äraoleku ajaks ajutiselt tema asemikuks juhatuse liikme Jans'i.

Olen nüüd kõik süüdistused dokumentaalselt ümber lükanud ja Riigikogu liikmetele peaks selge olema, et minu vastu sihitud etteheited alusetud on. Osalt on võib-olla tegemist arusaamatusega, kuid juhid teotsevad teadlikult. Nende aktsioon on ainult poliitiline tagakiusamine. Seda tõendab veel järgmine fakt. Eesti Maapanga nõukogu koosolekul 1. juulil kanti ette 4 revisjoniakti Vabariigi Valitsuse poolt korraldatud revisjoni, Riigikontrolli, Eesti Maapanga nõukogu revisjonikomisjoni ja Eesti Maapanga sisemise kontrolli aktid. Need aktid tõendasid, et minu juhitud olev Eesti Maapank täitsa korras oli ja on tehtud endisega võrreldes edusamme.

Juhataja (koputab haamriga): Teie kõneaeg on läbi.

J. Lehtman: Ometi tuli Eesti Maapanga nõukogu liige, kes isiklikult viibis nõukogu koosolekul, Riigikogu kõnetooli ja ütles, et Eesti Maapangas olevat asjaajamine korras ära. Sellele teguviisile, härrad Riigikogu liikmed, leiate teie ise nime. Ma võin aga üht kinnitada, et poliitiline tagakiusamine viib hukka riigiaparaadi ja õiguslikus riigis lubatud ei peaks olema.

3. Riigikogu VII istungjärgu lõpetamine.

Juhataja: Ma avaldan vanematekogu ettepaneku:

„Riigikogu otsustab:

1) lõpetada käesoleva koosolekuga VII istungjärg;

2) vaheajal kuni järgmise istungjärguni võimaldada töötamine riigikaitse, välis-, rahaasjanduse, üld- ja redaktsiooni komisjonile ja Diskonto Panga ning Eesti Kommerts Panga maksjuuetuks jäämisega ühenduses olevate küsimuste selgitamise ankeetkomisjonile.“

Ettepanek võetakse vastu.

Juhataja: Päevakord on läbi. Käesoleva koosolekuga lõpeb meil VII istungjärg. Riigikogu koosolek on lõpetatud.

Koosolek lõpeb kell 21.15 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).